

A HATALMI VISZONYOK REJTŐI SZUBVERZIÓJA

Szerző: **VÍGH Bence**, I. évfolyam

Témavezető: **KOVÁCS Krisztina** tudományos segédmunkatárs

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola,
 Modern Magyar Irodalom Képzési Program, Szeged

A dolgozat a modern hatalomelméleteket alapul véve vizsgálja a hatalmi-ideológiai viszonyokat az egyén, a szubjektum szempontjából Rejtő Jenő munkásságának „típusregényeiből” válogatva: egyrészt a *Csontribrigád* nyomasztó légiós miliője és *A tizennégy karátos autó* könnyed, részben légiós, részben a felső tízezer életmódját karikírozó, Piszkos Fred-szerű zsványokkal kiegészített „komédiája” alapján, szoros szövegolvasással próbálja példázni az ideologikus és hatalmi működéseket a szubjektumképzés felől. Másrészt a *Piszkos Fred, a kapitány* történetét mutatja be a nyelvi meghatározottság, a nyelv ideológiai fennhatósága szempontjából, kitérve az abjekt és a heterotópia elbizonytalanító, határelmosó tényezőire is, példát hozva a szubjektumok közötti átjárhatóság, egyik regiszterből a másikba történő beavatódás kérdéskörére is.

A fenti példákat elemezve a dolgozat arra próbál választ keresni, hogy Rejtő hőseinek sikerül-e életüket magasabb szabadságfokon művelni, sikerül-e kibújni az ideológia és a hatalom mindent felügyelni akaró uralma alól, és ha sikerül, hogyan. Az eredmények pedig azt mutatják, hogy ezek a regénybeli „partizánharcosok” tucatjával nyerik „gerillacsatákat” az ideológia és a hatalom mindenre kiterjedő felügyeleti vágya ellen, a saját preferenciáiknak megfelelően újraírva az azok által deklarált törvényeket: látszólag a rendszer részeként viselkedve, mégis a lehető legtöbb szempontból ellenkezve vele – meghibásodást okozva ezzel a hatalmi-ideológiai működések jól megtervezett gépezetében.

Kulcsszavak: **Rejtő Jenő, szubjektum, hatalom, ideológia**

THE SUBVERSION OF POWER RELATIONS IN THE WORKS OF JENŐ REJTŐ

Author: **Bence VÍGH**, first-year PhD student

Supervisor: **Krisztina KOVÁCS**, research assistant

Institution: University of Szeged, Faculty of Arts, Doctoral School of Literature,
 Modern Hungarian Literature programme, Szeged

The work examines ideological and power relations from the aspect of the subject based on modern power theories, with the help of close reading of some characteristic novels from the oeuvre of Jenő Rejtő. On the one hand,

the essay tries to exemplify the ideological power operations in the process of subjectivation, based on the depressing legionary milieu of the *Csontribrigád* and *A tizennégy karátos autó*, the latter of which provides partly an easy “comedy” of the legion, while caricaturing the lifestyle of the higher class, supplemented with Pizskos Fred-like rogues. On the other hand, the thesis also presents the story of *Pizskos Fred, a kapitány* from the aspect of the linguistic determinism and the ideological authority of language, also dealing with the ambiguous effects of the abject and the heterotopia, and showing examples for issues of the transition between subjects and registers.

Analysing the examples above, the thesis looks for answers to the question of how the Rejtő’s heroes can succeed in living their lives on a higher level of freedom, how they manage to get out of the ideology and power which wants to control everything. The results will show that these “partisan fighters” in the novels win dozens of their “guerrilla battles” against the ideological system to rule everything, and they rewrite the declared laws according to their own preferences: they pretend that they belong to the system but they resist it as much as they can – causing damages to the well-planned machinery of power and ideology itself.

Keywords: **Rejtő Jenő, subjectivity, power, ideology**